

ಭೂಮಿಯು / ಗಣನೆಗೆ ಬರುವಂತೆ

‘ಮಲಿನ’ ಕೈಗಳು :

ನಗರದ ಒಂದು ತಾರಸಿ ತೋಟದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರದ (ಕಲೆ) ಪ್ರತಿಕ್ಷೇಪ (ಪರ್ಯಾಯೋಚನೆ)

- ದೆಬೋರಾ ದತ್ತ

ನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಪರಿಸರದ ‘ಸಮಸ್ಯೆಗಳ’ ಮೂಲ ಎನ್ನುವುದೇ ಹೊರತು ಪರಿಹಾರ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಲೇಖನವು ಇದರ ಮೂಲ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರದ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತಿದೆ. ನಗರದ ಒಂದು ತಾರಸಿ ತೋಟವನ್ನು ಬೆಳೆದು ಮತ್ತು ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದನ್ನು (ತಾಳಿಕೊಳ್ಳುವ) ಶಾಲೆಯ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ (ಸ್ವಂದನೆ)ಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಈ ಉದಾಹರಣೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಅದು ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವವರು ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಬೆಳಗಿನ ಏಳು ಗಂಟೆ, ಮುಂಜಾವಿನ ಸೂರ್ಯ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ತನ್ನ ಪಥವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊಗೆಮಂಜು ಆವರಿಸಿರುವ ಮುಂಬೈಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಬಹುತೇಕ ಜನರು ತಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಮುದುರಿ ಮಲಗಲು ಇಷ್ಟಪಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರೌಢಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ತಾರಸಿಯ ಮೇಲೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತರಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. “ಕೋಸಿನ ಬೀಜಗಳು ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದಿವೆ!” ಒಬ್ಬಳು ಹುಡುಗಿ ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತಾ ನಾಜೂಕಾಗಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಎಲೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಾಳೆ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ, ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಒಂದು ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಆಗಿರುವ ಪಿಡುಗನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಭಾಯಿಸುವುದು ಎನ್ನುವ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಭಾರತೀಯ ರೋಸೆಲ್ (ಅಂಬಾಡಿ)ನ ಎಲೆಗಳ ರುಚಿ ನೋಡಿ ಉತ್ಸಾಹಿತರಾಗಿ ಇತರರಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ‘ಅರೆ ರುಚಿ ನೋಡಿ, ಖಾರವಾಗಿದೆ! ಒಳ್ಳೆ ರುಚಿ ಇದೆ’. ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಯ ಕಾಲ ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ, ಗಿಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುವುದು (ಮಲ್ಟ್), ಬಿತ್ತನೆ, ಕೊಯ್ಲು ಗಮನಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೂ ಮೇಲಿನ ಆಹಾರ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗಿಡಗಳಿರುವ ತಮ್ಮ ತಾರಸಿ ‘ತೋಟ’ದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವರ್ಷದ ಒಳಗೆ ಬಂಜರಾಗಿದ್ದ ತಾರಸಿ, ಕಣ್ಣಿಗೇ ಬೀಳದ್ದು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಮತ್ತು ನೆರೆಹೊರೆಯ ಆಕರ್ಷಣೆಯಾಗಿದೆ.

ತಾರಸಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ : ತಾರಸಿ (ಬಿಸಿಲು ಮಚ್ಚು) ಮೇಲಿನ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿ. ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಹಾರ (ಧಾನ್ಯ) ತಯಾರಿಕೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಬಹಳ ದೂರದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ನಮೂನೆ

ಆಹಾರ ತಯಾರಿಕೆಗಳು ನೂರಾರು ಕಿಲೋಮೀಟರ್‌ಗಳಷ್ಟು ಸಾಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಪಳೆಯುಳಿಕೆ ಇಂಧನವನ್ನು ಸಾಗಾಣಿಕೆಗೆ ಮತ್ತು ಶೀತಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಉರಿಸಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿ ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಹಾರವನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಸರಕು (ಉಪಯುಕ್ತ ವಸ್ತು) ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಿ, ಅದರ ಮೂಲದಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಿದಾಗ ಅದು ನಗರಗಳ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿರದ ಗ್ರಾಹಕರ ಒಂದು ಕೊಳವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಹಣದ ವ್ಯವಹಾರದ ಆಚೆಗಿನ ಆಹಾರದ ಜೊತೆಗಿನ ಒಂದು ಸಂಬಂಧವೇ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ವೆಂಡೆಲ್ ಬೆರಿ ಒಬ್ಬ ರೈತ ಮತ್ತು ಪರಿಸರವಾದಿ. ಅವರು ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ನಾವು ಭೂಮಿಯ ಜೊತೆ ಮತ್ತೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ. ತೋಟಗಾರಿಕೆಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ ನೀಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಹವಾಮಾನ, ಆಹಾರ, ಪೌಷ್ಟಿಕತೆ, ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ನೀರು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಭೂಗೋಳವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಪಕ್ಕಗೊಳಿಸಲು ಆಗುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ 1 :

ಪರಿಸರದ ಲಾಭಗಳು :

- ಹೆಚ್ಚುವ (ಅಧಿಕಗೊಳ್ಳುವ) ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ
- ಕಡಿಮೆಯಾಗುವ ಆಹಾರ ಮೈಲುಗಳು
- ಕ್ಷೀಣವಾಗುವ ನಗರದ ಕಸ

ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭಗಳು :

- ಸ್ಥಳೀಯ ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆ
- ಸ್ಥಳೀಯ ಆದಾಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ
- ಜಾಗದ ಫಲದಾಯಕ ಉಪಯೋಗ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಲಾಭಗಳು :

- ಮನೋರಂಜನೆಗೆ ದಾರಿಗಳು
- ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಬಲೀಕರಣ
- ಜೀವನ ಮಟ್ಟದ ಸುಧಾರಣೆ

ಚಿತ್ರ 1 : ನಗರದ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯಿಂದಾಗುವ ಪರಿಸರದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಲಾಭಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜೊತೆ ಚರ್ಚೆಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ವಿಷಯವಾಗಬಹುದು

ಮುಂಬೈಯಂತಹ 'ಮಹಾನಗರ'ಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗದ ಅಭಾವವು ಒಂದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ಬದಲಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿದೆ ಬಿಸಿಲುಮಚ್ಚುಗಳನ್ನು ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು. ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಾರಸಿಯ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಈಗ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳು ಉತ್ತೇಜನಕರವಾದ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಇಳುವರಿ ಮತ್ತು ಸಿಗುವ ಆರೋಗ್ಯದ ಲಾಭಗಳ ದೈಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ, ಎರಡೂ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಈ ಅಭ್ಯಾಸವು ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿದೆ. ಅಂದರೆ ತಾಜಾ ಋತುಮಾನದ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಇರುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಆಹಾರ 'ಬೆಳೆಯುವವರು' ಆಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು (ಸ್ಥಳೀಯ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಬಿತ್ತನೆಯ ಕಾಲ, ಪಾಕ (ಅಡುಗೆ) ತಯಾರಿ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಜೋಪಾನ ಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ) ಇವೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ಭಾವನೆ (ಅರ್ಥ)ಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ತಾರಸಿ ತೋಟಗಳು ಜೈವಿಕ ವಿಘಟನೆ ಹೊಂದುವ ಗೃಹತ್ಯಾಜ್ಯದಿಂದ ಗೊಬ್ಬರ ಮಾಡಲು ಒಂದು ಮಾರ್ಗ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇದು ೧50% ರಷ್ಟು ಕಸ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬುವ ತ್ಯಾಜ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಗರದ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಇವು ಸುಧಾರಿಸುತ್ತವೆ. ಕೀಟಗಳು, ಸರೀಸೃಪಗಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ವಾಸಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. (ಬಾಕ್ಸ್ 1 ನೋಡಿ). ಇಂತಹ ತೋಟಗಳು ದೀರ್ಘಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಹವಾಗುಣವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮಪಡಿಸ ಬಲ್ಲವು (ಚಿತ್ರ 1 ನೋಡಿ).

ಬಾಕ್ಸ್ 1 : ತಾರಸಿ ತೋಟದಲ್ಲಿನ ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯತೆ

ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಶಾಲೆಯ ತಾರಸಿ ತೋಟಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಚಿಟ್ಟೆಗಳು, ಏರೋಪ್ಲೇನ್ ಚಿಟ್ಟೆಗಳು, ಲೇಡಿ ಬರ್ಡ್ ಜೀರುಂಡೆ (ದುಂಬಿ)ಗಳು, ಹಲ್ಲಿಗಳು, ಶಂಖದ ಹುಳುಗಳು, ಗುಬ್ಬಿಗಳು ಮತ್ತು ಜೇಡಗಳು ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಕಾಣಿಸುವ ಜೀವಿಗಳೆಂದರೆ ಎರೆಹುಳುಗಳು, ಸಾವಿರ ಕಾಲುಗಳು, ಮರವಟ್ಟಿ (ರೈಲು) ಹುಳುಗಳು ಮತ್ತು ದುಂಬಿಗಳು.

(ಚಿತ್ರ 2 ನೋಡಿ)

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಗಮನಿಸುವಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂವಹನಗಳು ತೋಟದ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ 'ಮಾನವ-ಪ್ರಕೃತಿ'ಯ ಸಂಬಂಧದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚರ್ಚೆಗಳು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ಮಗುಚಿಬಿದ್ದ ಎಲೆಯ ಬುಡದಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ದುಂಬಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲೇ ಅದನ್ನು 'ಪಾರು' ಮಾಡಲು ನೀರನ್ನು ಸೋಸಿ, ಹಾರಲು ಬಿಟ್ಟರು. ಇತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವು ಆ ದುಂಬಿಯ ವಿಧಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಅಡ್ಡ ಹಾಕಿದ್ದು ಸರಿಯೇ ಎಂದು ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು 'ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳವರೇ (ಬದುಕು) ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ' ಎನ್ನು ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ.

ತೋಟವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಹಾಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯುವಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಜೀವಿಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅರಿತು ಮೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಲೇಡಿಬರ್ಡ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಇರುವೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಗಿಡ ಹೇನುಗಳ ಪಿಡುಗಿನ ಹತ್ತಿರ ಕಂಡು ಸುಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಆಹಾರ ಜಾಲಗಳು ತೋಟದಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು ಎಂದು ತೋರಿಸಿದವು. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತೋಟದ ಪೈರನ್ನು (ಇಳುವರಿ) ದೈತ್ಯ ಶಂಖದ ಹುಳುಗಳ (ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಪೀಡೆ ಎನ್ನುವುದು) ಜೊತೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ತಯಾರಾಗಿರುವುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ "ಶಂಖದ ಹುಳುಗಳಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಹಾರ ಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ".

ಚಿತ್ರ 2 : ಕೆಲವು ಆಗಾಗ್ಗೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸಂದರ್ಶಕರು.

ಎ) ನೀಲಿ ಕಡ್ಡಿಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದುಂಬಿ. ಬಿ) ತಾರಸಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಹಕ್ಕಿ ಸಿ) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಂಖದ ಹುಳುವನ್ನು ತಮ್ಮ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ.

'ಮಲಿನ' ಕೈಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಪರಿಸರವು ವಿಭಿನ್ನ ಪರಿಸರ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು (ಪೋಷಿಸಲು) ಸತ್ಯವಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಉಳ್ಳದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಶಾಲೆಗಳು ಯಾವುದೇ ಸಮುದಾಯದ ಒಂದು ಪೂರ್ಣ ಭಾಗವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, (ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ) ಅನುಭವದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಳವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆ ಇಲ್ಲದಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನೇಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಿಸರದ ವಿವೇಕ, ಪ್ರಜ್ಞೆ (ಜವಾಬ್ದಾರಿ)ಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವಂತಹವು, ಕೇವಲ ಗುರುತಿಗೋಸ್ಕರ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಬಹುದು (ಭೂಮಿಯ ದಿನದಂದು ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಡುವುದು, ಹುಲಿ ಉಳಿಸಿ ಎನ್ನುವ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ). ಇವುಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಅಥವಾ ಪರಿಣಾಮ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ

ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು ನಿರಾಶಾದಾಯಕವಾದ (ನಿರ್ವಿಣ್ಣ) ದೃಶ್ಯಾವಳಿಗಳನ್ನೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಪರಿಸರದ ಅವನತಿಯನ್ನೇ ಹೇಳಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿ 'ದೊಡ್ಡ' ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವ ಅನೇಕರು 'ಸತ್ಯವಾದ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ'ಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಾದ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸ್ವಂತವೆನ್ನುವ ಭಾವನೆಯಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಿಲ್ಲದ ಕಲಿಕೆಯಂತೆ ಅಲ್ಲ. ನಿಜವೆಂದರೆ ಇದು ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವ ಪರಿಸರಗಳಿಗೆ ಹಿತಕರ (ಅನುಕೂಲ)ವಾಗುವಂತದ್ದು. ಎಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವು ಕೇವಲ ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೋ ಇದು ಅಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. 'ಸತ್ಯವಾದ (ಅಧಿಕೃತ) ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ'ಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ತಾರಸಿ ತೋಟವನ್ನೇ ಮಾಡುವ ಆಗುವಿಕೆಯ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಿದಾಗ, (ಬಾಕ್ಸ್ 2 ನೋಡಿ) 8ನೆಯ ತರಗತಿಯ ಕೇಂದ್ರ ದ್ವಿತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಬೋರ್ಡ್ (ಸಿಬಿಎಸ್‌ಇ)ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ತಾರಸಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಆಹಾರ ಯೋಗ್ಯ ತೋಟವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದರು (ಬಾಕ್ಸ್ 3 ನೋಡಿ). ವಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಟೆಯನ್ನು ಶಾಲೆ ನೀಡಿತು. ಬೆಳಗಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಈ ದರ್ಜೆ ನೀಡಿದ ಯೋಜನೆಗೆ ನೀಡಿತು. ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕೇಂದ್ರ ತಂಡವು ಒಟ್ಟಾಗಿ - ಒಬ್ಬ ಸಂಶೋಧಕ, ಇಬ್ಬರು ಶಿಕ್ಷಕರು (ಶಾಲೆಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಕೂಟವನ್ನು ನಡೆಸುವ) ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯ ಇಬ್ಬರು ಉತ್ಸಾಹಿ ಮಾಲಿಗಳು - ಯೋಜನೆ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಒಂದು ಆಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. (ಬಾಕ್ಸ್ 4 ನೋಡಿ)

ಬಾಕ್ಸ್ 2 : ಕೃಷಿ ತೋಟ ಯಾಕೆ ?

'ಕೃಷಿ ತೋಟ' ಎನ್ನುವ ಪದದ ಬಳಕೆಯು 'ಹೂದೋಟ' ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಹೂಗಳ ತೋಟವಲ್ಲದೆ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ತೋಟವನ್ನು ಆಧಾರವಿರುವ (ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ) ರೂಢಿಯ ಆಚರಣೆ (ಪದ್ಧತಿ) ಇರುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಯಾರೂ ವಾಸವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಪ್ರಭಾವ ಇಲ್ಲದೇ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸವಾಲಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿತು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ನ್ಯಾಯವಾದ ವಾದಗಳು ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ, ನಗರಗಳ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು 'ಮಾನವ' ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎಂದು ಸುಖಾಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುವುದು ಮತ್ತು 'ನಿಸರ್ಗ ಅಥವಾ ಪ್ರಕೃತಿ'ಯು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕಲುಷಿತವಲ್ಲದ ನಿರ್ಮಲ ಸ್ಥಳ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು

ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಇದು ಮಾನವರು ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಕೃತಕ ಬೇರ್ಪಡುವಿಕೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಮಾನವ ಒಂದು 'ಗುಣಾತ್ಮಕ' ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಜೊತೆ ಹೊಂದಿ ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅನುಭೂತಿಯಿಂದ ನೋಡುವ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಧೈರ್ಯಗೆಡಿಸುತ್ತದೆ. ಕಡೆಯದಾಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ನಗರ-ಯೋಜಕರು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ಆದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ, ಜನರನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದರ ಒಡತನ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಅಬಲೀಕರಣ (ನಿರ್ಬಲ) ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ಕೃಷಿತೋಟ' ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡುವುದು ಒಂದು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಪರಿಸರದ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ವಚನಬದ್ಧತೆಗಳು ಇದ್ದುವು.

ಬಾಕ್ಸ್ 3 : ಆಹಾರದ ಗಿಡಗಳು - ನೀವು ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು ತಿನ್ನಿ!

'ಆಹಾರ ಯೋಗ್ಯ' ಗಿಡಗಳು ಎನ್ನುವ ಪದವು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗಿಡಗಳ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾನವ ಹಸಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಬೇಯಿಸಿ ತಿನ್ನಬಹುದೋ ಅದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ತಂಡವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಗಿಡಗಳ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿತು. ಅವುಗಳ ಲಭ್ಯತೆ (ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು) ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆ (ಗೆಡ್ಡೆಗಳು, ಏಕದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು, ಹಣ್ಣುಗಳು ಮತ್ತು ಹಸಿರು ತರಕಾರಿಗಳು)ಯನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿಂಬೆ ಹುಲ್ಲು, ಓಮ (ಅಜ್ಜಿನ್), ಬೆಂಡೆ, ಸೋರೆಕಾಯಿ, ಸಿಹಿಗೇಣಸು, ಭಾರತೀಯ ರೊಸೆಲ್, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಬದನೆ, ಮೂಲಂಗಿ, ಕೋಸು, ಸ್ಪಿನಾಚ್ (ಬಸಳೆ), ನೆಲಎಲೆ, ಸಿರಿಧಾನ್ಯಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಕೆಲವು ಹೂಗಿಡಗಳನ್ನು (ಉದಾ. ಚೆಂಡು ಹೂವು, ನೀಲಿಕಡ್ಡಿ, ನಿತ್ಯಪುಷ್ಪ) ಸೇರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಇವು ಪರಾಗಸ್ಪರ್ಶಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಸ್ಯಗಳನ್ನೂ (ಉದಾ. ಪುದೀನ, ತುಳಸಿ, ಈಟಿ ಪುದೀನ) ಅವುಗಳ ನೆರಳು ಸಹಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಪೀಡೆಗಳನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ (ಇವುಗಳ ಬಲವಾದ ವಾಸನೆಗೆ) ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಕೆಲವು ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯದ ಗಿಡಗಳನ್ನೂ (ಉದಾ. ಹೆಸರು, ಹುರುಳಿಕಾಳು, ತೋಗರಿಬೇಳೆ ಇತ್ಯಾದಿ) ಬೆಳೆಸಲಾಯಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ನೈಟ್ರೋಜೆನ್ ನೀಡುವ ಕೆಲಸದಿಂದ ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುವ ಗುಣವಿದೆ. ಯೋಜನೆಯ ನಂತರದ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಭೇದದ ಗಿಡಗಳು ಗೊಬ್ಬರದಿಂದಲೇ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದವು. ತೋಟದ ಕೆಲ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಪೋಷಕರ ಕೊಡುವಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಬೆಳೆಯಿತು.

ಚಿತ್ರ 3 : ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ಕೊಯ್ಲಿನೊಡನೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು

ಗಿಡಗಳಿಂದ ಪೈರನ್ನು ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡುವುದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿರುವಂತೆ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾಡಿತು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಒಂದು (ಅನುಭವ) ಭಾವನೆಯನ್ನು ನೀಡಿತು (ಚಿತ್ರ 3). ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಮತ್ತು ಕೊಯ್ಲು ಬೇಕಾದ ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳು ಸಮಯ ಮತ್ತು ತಾಳ್ಮೆ ಇವುಗಳ ಅರಿವು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರೈತರ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ನಮಗೆ ಆಹಾರ ನೀಡುವಲ್ಲಿನ ಅಪಾರ ಪರಿಶ್ರಮ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಮಾಡಿತು.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾವಯವ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ತಂಡವು ಶಾಲೆಯ ಮೈದಾನದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಗೊಬ್ಬರದ ಗುಂಡಿಯನ್ನು ಅಗೆಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಒಣ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಡುಗೆ ಮನೆಯ ಹಸಿಕಸವನ್ನು (ಶಾಲೆಯ ಉಪಾಹಾರ ಮಂದಿರದಿಂದ) ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. (ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಿಂದ)

ಈ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಗಳ ಮತ್ತು ಮನೆ ಕಸದಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಜೈವಿಕ ವಿಭಜನೆಯಾಗದ ವಸ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಏತನ್ಮಧ್ಯೆ, ಬಿಸಾಡಿದ ರಟ್ಟಿನ ಡಬ್ಬಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲುಗಳನ್ನು ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಯಿತು. (ಚಿತ್ರ 4 ನೋಡಿ)

ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಒಳಗೆ ಹಲವಾರು ಸಸ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸೊಪ್ಪು ತರಕಾರಿಗಳ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಡಲಾಯಿತು. ಕೆಲವು ಗಿಡಗಳಾದ ಕುಂಬಳ, ದಾಳಿಂಬೆ, ಪಪ್ಪಾಯ ಮತ್ತು ಸೀಬೆ ಇವುಗಳು ಗೊಬ್ಬರದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದವು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಖುಷಿ ಆಯಿತು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ತೋಟವು ವಿಸ್ತರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯ ತತ್ವಗಳು ಕೇಂದ್ರ ತಂಡದ ಗುಪ್ತ (ಸೂಚ್ಯ)ವಾದ ತಾಳುವಿಕೆಯ ಕೃಷಿಯೊಡನೆ ಮಿಳಿತಗೊಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರದ ಗುರಿಯಾದ ಪರಿಸರದ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. (ಚಿತ್ರ 5 ನೋಡಿ)

ಬಾಕ್ಸ್ 4 : ಶಾಲೆಯ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು

ಬಹುತೇಕ ಶಾಲೆಗಳು ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ತಪಸೀಲು (ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ) ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಹೊರಗೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಯೋಜನೆಯಾದ ನಗರ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರ ಅಥವಾ ಶಾಲೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರ ಸಹಾಯ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಲೆಯ ವಿಶಾಲ ಗುರಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ

ಯೋಜನೆಯ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಜೊತೆಗೂಡಿಸುವುದು ಸಹಾಯ ಸಿಗುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಈ ಶಾಲೆಯ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಕಸ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಲು ಉತ್ಸುಕತೆಯಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಶಾಲೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಕಸದ ಭೂಮಿ ಇದ್ದು, ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಸುಗಮ ಮಾಡುವವರ ಒತ್ತಾಯ ಅಂದರೆ ತಾರಸಿ ತೋಟದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಾದ ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೇಡದ ವಸ್ತುಗಳ ಪುನರ್ಬಳಕೆ, ಇದರಿಂದ ಆಹಾರ ತಯಾರಿಕೆ ಇವುಗಳು ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿದವು. ಶಾಲೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರನ್ನು ಕಂಡು ಈ ರೀತಿಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯು ಇಲ್ಲಿದೆ : <https://www.youcan.in/single-past2016/05/03/approaching-a-school-principal>.

ಇಂತಹ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಒಳಗಿನ (ಸ್ವಂತದ) ಸಹಾಯ ಕೂಡ ಇರಬೇಕೆಂದು ಖಾತರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಹೊರಗಿನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ (ಶಾಲೆಗೆ). ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಯೋಜನೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯ ದೈನಂದಿನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತಾರಸಿ ತೋಟದ ಕೇಂದ್ರ ತಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರು ಶಾಲೆಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಕ್ಲಬ್‌ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೂ ಜವಾಬ್ದಾರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಬೇರೆಯ ವಿಷಯಗಳ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ನಿರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಯೋಜನೆಯು ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಮಯ ಮತ್ತು ಪರಿಶ್ರಮವು ಶಾಲೆಯ ಇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಳಿಸದಂತೆ ಖಾತರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅದು ಯೋಜನೆಯ ಮುಂದುವರಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾ. ತಾರಸಿ ತೋಟದ ಯೋಜನೆಯು ಮೊದಲಿಗೆ 20 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪ್ರತಿಬಾರ ಎರಡು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಸಮಯವನ್ನು ಪ್ರತಿ ಶನಿವಾರ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇದೇ ರೀತಿ IX ಮತ್ತು X ನೆಯ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಿರುವ ಹೆಚ್ಚಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೊದಲನೆಯ ತಂಡದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು VIIIನೆಯ ತರಗತಿಯವರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ನಡೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಉತ್ತೀರ್ಣ ಹೊಂದಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಮುಂದಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಸಲಹೆ ನೀಡುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ 'ಶಿಕ್ಷಕ-ಕಲಿಯುವವ' ಸಮೂಹ (ಸಮುದಾಯ) ವನ್ನು ವಿವಿಧ ತರಗತಿಗಳಿಂದ ಉಂಟು ಮಾಡಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದೆ. ಮುಂಬರುವ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು (ಪೋಷಕರದ್ದೂ ಸಹ), ತಾರಸಿತೋಟವನ್ನು ಹದಿನೈದು

ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ (ಪಕ್ಷ) ಸ್ವಯಂಸೇವೆಗೆ ತೆರೆದಿಡಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲೆಯ ನಂತರದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಚಿತ್ರ 4 : ರಟ್ಟಿನ ಡಬ್ಬಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದು

ಕೃಪೆ : ದೆಬೋರಾ ದತ್ತ ಲೈಸೆನ್ಸ್ : CC-BY-NC

ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಈ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಿರಂತರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡರು. ಕೇವಲ ವಿವರಣೆಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಯೋಜನೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎಲೆ ಕಸ ಹರಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಎಲೆ ಮುಚ್ಚಿದ ಮಣ್ಣು (ಜೈವಿಕ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಅಂದರೆ ಒಣ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಪುದೀನ ಮತ್ತು ಲವಂಗ, ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ) ಮೃದುವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಒದ್ದೆಯಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೊರಗೆ ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಣ್ಣು ಒತ್ತಾಗಿ ಮತ್ತು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಬೀಜಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಋತುವಿನಲ್ಲೂ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಮತ್ತು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಹೊಸ ಬೀಜಗಳನ್ನು ತರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬೀಜ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿತು.

ಚಿತ್ರ 5 : ತೋಟದಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳು	ಸಹಾಯಕರವಾದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು	ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುವ ಸೂಚಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು
ಪೋಷಕಾಂಶಭರಿತ ಮಣ್ಣು	ಒಣ ಎಲೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಹಾಗೂ ಜೈವಿಕ ಕಸ, ಗೊಬ್ಬರ ಮಾಡುವಿಕೆ	ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ಪುನರ್ಬಳಕೆ ಕಸವನ್ನು ಪುನಃ ಒಂದು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸುವುದು
ಹಸುವಿನ ನೀರಾದ ಗಂಜಲ, ಸಗಣಿ, ಬೆಲ್ಲ	ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವುದು	ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳು ಮಣ್ಣಿನ ಕೇಂದ್ರ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಕೂಡು ಜೀವನದ (ಸಹ) ಸಂಬಂಧಗಳು
ಬೀಜಗಳು	ಬೀಜಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು	ಜೀವನದ ಚಕ್ರವನ್ನು ಸಂಭಾಳಿಸುವುದು; ಬೀಜಗರ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವ ಪಾರುಪತ್ತೆಗಾರಿಕೆ (ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ)
ಕುಂಡಗಳು	ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯ ಕುಂಡಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗಳಿಸುವುದು; ಜಾಲಹಂದರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು	ಮಿತವ್ಯಯ, ಪುನರ್ಬಳಕೆ; ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು
ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳು	ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡುವುದು	ಪಾರುಪತ್ತೆದಾರಿಕೆ (ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ); ಜವಾಬ್ದಾರಿ; ವಿನಿಮಯ ಮಾಡುವಿಕೆ

ಚಿತ್ರ 5. ಮುಂದುವರಿಕೆ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜೊತೆ ಚರ್ಚೆಗೆ ಸಂಭವನೀಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜೈವಿಕ ಕಸ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ? ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳೇನು ? ಅದು ಎಷ್ಟು ಸಮಯ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ ? ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆಯ ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳು ಯಾವುವು ?

ಮಣ್ಣು ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ? 'ಹಸುವಿನ ಸೆಗಣಿ'ಯು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಒಂದು ತರಹ ಮುಂಜೈವಿಕವೇ ? (ಮೊದಲ ಜೈವಿಕ) ವಿವಿಧ ಗಿಡಗಳ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಬೇರಿನ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ?

ಗಿಡ ನೆಡುವ ಕುಂಡವನ್ನು (ಗಿಡದ ತೊಟ್ಟಿ) ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಒಳ್ಳೆಯ ಕುಂಡದ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳೇನು? ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಸಿಗುವ ಯಾವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕುಂಡಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು ?

ತರಕಾರಿ ಮತ್ತು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡಲು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಯಾವ ತರಕಾರಿಗಳು ಅದರ ಋತು (ಕಾಲ) ಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಿಗುತ್ತವೆ ? ಅವರು ಬೆಳೆಯುವ ತರಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೆಲೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಬಹುದು ? ಅದರ ಬೆಲೆಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೆಲೆಯೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ ?

ಚಿತ್ರ 5 : ಕೃಷಿ ತೋಟದಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯ (ಕೇಂದ್ರ) ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಒಂದು ವಿವರಣೆ ಮತ್ತು ಅದರಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಂತಹ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ನಿಜದೃಷ್ಟಿ. ಚರ್ಚೆಯ ವಿಷಯಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಈ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಸುತ್ತ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೇಂದ್ರ (ಮುಖ್ಯ) ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ತೋಟದ ಪ್ರತಿದಿನದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಬಹುತೇಕ ಹವಾಮಾನ, ಗಿಡಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಮತ್ತು ಇನ್ಯಾವುದಾದರೂ ತುರ್ತಾಗಿ (ತಕ್ಷಣಕ್ಕೆ) ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ತೋಟದ ಕೆಲಸ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಿಡ ಹಾಕಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದ ಅನೇಕ ರಟ್ಟಿನ ಡಬ್ಬಗಳನ್ನು ಆಚೀಚೆ ಇಡಬೇಕಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಮಳೆ ನೀರು ತಾರಸಿಯ ಇಳಿಜಾರಿನಲ್ಲಿ

ಹರಿದು ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಡಬ್ಬಗಳನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಹಗ್ಗಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ರಟ್ಟಿನ ಭಾಗಗಳಿಂದ ರಚನೆ ಒಟ್ಟಾಗಿಡಲು ಪುನಃ ಭದ್ರ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಿಗಳು ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಆಸರೆಗಳನ್ನು (ಆಧಾರ) ರಚಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇದೇ ರೀತಿ ಗಿಡಗಳ ಹೆಚ್ಚಾದ ಸೋಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಯಿಲೆಗಳನ್ನು ಜೈವಿಕ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೂ ಯೋಜನೆಯ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇದನ್ನು ಒಂದು 'ನಿಜ'ವಾದದ್ದು ಎಂದುಕೊಳ್ಳಲು, ಕೇವಲ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಲೆಯ ಕೆಲಸದ ಹಂಚಿಕೆ ಅಂದುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳ ಪರಿಣಾಮ (ಒಳ್ಳೆಯದು ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟದ್ದು) ತೋಟದ ಗಿಡಗಳ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದರು ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ತಾವೇ ತೋಟದ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರರು ಎಂದು ಕಾಣಲು (ಯೋಚಿಸಲು) ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು (ಚಿತ್ರ 6 ನೋಡಿ).

ಚಿತ್ರ 6 : ಮುಂಗಾರು ಮಳೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿತು

ನನ್ನ ಒಣ ಕಸ ಹರಡುವಿಕೆ (ಮಲ್ಚಿಂಗ್) ದಿನಚರಿ!

ನಾನು ಈ ದಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಿದೆ ? (ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಈ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಬಹುದು)

- ಬಿತ್ತನೆ
- ನಾಟಿ
- ಗಿಡಗಳ ರಕ್ಷಣೆ (ಜೋಪಾನ) (ಆಸರೆ ಕೊಡುವುದು, ಬೇವಿನಪುಡಿ ಸೇರಿಸುವುದು, ಹಸು-ಗಂಜಲ, ಸೆಗಣಿ ಇತ್ಯಾದಿ)
- ಕೊಯ್ಲು
- ಬೀಜ ಸಂರಕ್ಷಣೆ

ಇನ್ನೂ ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಷಯಗಳ ಚಿತ್ರ ಬರೆಯಬಹುದು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು / ಆಸಕ್ತಿಕರವಾದದ್ದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕೆಲವು ಅಂಬೋಣ.....

“ನಾವು ದೊಡ್ಡ ಶಂಖದ ಹುಳುವಿಗೆ ಬುಬ್ಬ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ತರಗತಿಯೊಳಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಉಣಿಸುತ್ತೇವೆ.”

“ಈ ಮಲಬಾರಿನ ಸ್ಪಿನಾಚ್ (ಬಸಳೆ) ಬೀಜಗಳನ್ನು ಚುಸ್ ಸದ್ದು ಮಾಡಿಸಿ ತೆಗೆಯುವುದು ಮಜಾ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ದಿನಾಂಕ

ಉಷ್ಣತೆ

ಹವಾಮಾನ (ಬಿಸಿಲು / ಮಳೆ / ಗಾಳಿ / ಮೋಡ ಇತ್ಯಾದಿ)

ನಾನು ಈ ದಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಗಮನಿಸಿದೆ / ಮುಟ್ಟಿದೆ / ವಾಸನೆ ನೋಡಿದೆ / ರುಚಿ ನೋಡಿದೆ ? (ಇದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನಾದರೂ ಬರೆಯಬಹುದು)

- ಯಾವುದೇ ನಮೂನೆಯ ಕೀಟ
- ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಗಿಡದ ಮೇಲಿರುವ ಕಾಯಿಲೆ
- ವಿವಿಧ ಎಲೆಗಳ ಮೈವಳಿಕೆ (ಸ್ಪರ್ಶತೆ)
- ರುಚಿ ನೋಡುವುದು, ಒಂದು ಹಣ್ಣು / ಎಲೆ / ತರಕಾರಿ

ಚಿತ್ರ 7 : ಒಂದು ಸಂಭವನೀಯ ಪಡಿಯಚ್ಚು : ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ದಿನಚರಿ ದಾಖಲೆಗೆ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಹಪಾಠಿಗಳೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಬಹುದು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಿಡದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾಲವನ್ನು ತಮ್ಮ ಗಮನಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಬಾಕ್ಸ್ 5 : ತೋಟಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೊದಲಿನ ಅನುಭವಗಳು

ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ಕುಟುಂಬಗಳು ಕೃಷಿ ತೋಟಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದ್ದವರು, ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ನಗರದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅನೇಕರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಲಂಕಾರಿಕ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸ್ವತಃ ಆ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ನಿರಾಸಕ್ತಿ ಇರುವುದೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಅವರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

'ಮೊದಲು ನನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯು ಇದನ್ನು (ತೋಟಗಾರಿಕೆ) ಹೇಳಿದಾಗ ನನಗೆ ಇದು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವ ವಿಷಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನನಗೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಈ ವಿಷಯವನ್ನೇ ತಪ್ಪಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ನಾನು ಎಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಅದು ಬಹಳ ಉತ್ತೇಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಅಜ್ಜಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಿಜವೆಂದರೆ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿದಾಗ (ತಾರಸಿ ತೋಟ) ಅವರಿಗೆ

ಪ್ರಚೋದನೆಯಾಯಿತೆಂದರೆ... ಅಷ್ಟು ಪ್ರಚೋದನೆ ಆಯಿತು. ಅದೇ ದಿನ ಅವರು ನನಗೆ ಹೇಳದೆ, ಸಸಿ ತೋಟಕ್ಕೆ (ನರ್ಸರಿ) ಹೋಗಿ ಕೆಲವು ಸಸಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು, ಬೀಜಗಳು, ಕುಂಡಗಳು, ಮಣ್ಣು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹ ಮನೆಗೆ ತಂದರು. ನಾವು ಈಗ ಬಹಳವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. -ಎಎನ್

ಒಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ (ನಮೂನೆ) ಸಭೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತೋಟವನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಶೀಘ್ರ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿನ ವಾರ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶೀಘ್ರವಾದ ಪುನರ್ಮನನ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ನಂತರ ಆ ದಿನದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು (ಗುರಿ) ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅವಲೋಕನದ ಮೇಲೆಯೇ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ತೋಟದ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಆ ದಿನದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಅಥವಾ ಚಿತ್ರಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. (ಚಿತ್ರ 7)

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು :

ಯೋಜನೆಯ ಮುಕ್ತ ಕೊನೆಯಿರುವ ಸ್ವಭಾವವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಒಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನೇ ಉಂಟು ಮಾಡಿತು. ಬಹುತೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಗರದ ಮಧ್ಯವರ್ಗದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ, ಅವರು ಅನೇಕ ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯಗಳು ಮತ್ತು ಗಮನಿಸುವಿಕೆಗಳು, ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ರೀತಿಯದಾಗಿದ್ದವು. (ಬಾಕ್ಸ್ 5 ನೋಡಿ). ಇದರಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ ವಿಶಾಲವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ ತೋಟದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದುವು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮಂಡಲವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದವು ಎಂದು ತೋರಿಸಿತು.

ಎ) ಇಂದ್ರಿಯ (ದೇಹ) ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಚೋದನೆ ಸಂವಹನಗಳು

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಗಿಡಗಳ ಚೊತೆ ಒಂದು ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಒಳಗಿನಿಂದ ಬರುವ ಸ್ವರ್ಣ, ವಾಸನೆ ಮತ್ತು ರುಚಿಯ ಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ (ಕೇವಲ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲ್ಲದೆ) ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೋಟವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಸರದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಭಾರತೀಯ ರೋಸೆಲ್ (ಅಂಬಾಡಿ) ಎನ್ನುವ ಗಿಡವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಬರುವ ಮೊದಲು ಒಮ್ಮೆ ಈ ಗಿಡವು ತಾರಸಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇದರ ಎಲೆ ಮತ್ತು ತೊಟ್ಟುಗಳು ಆಹಾರಯೋಗ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು.

ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ನವೀನ ಕಲ್ಪನೆಯಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಆಹಾರದ ಜೊತೆ ಸಂವಹನ ಎಂದರೆ ಪೊಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶೀತಲೀಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದು ಅಥವಾ ಬೇಯಿಸಿದ ವಿಧಗಳು. ಆದರೂ ಅವರ ದಿಗಿಲು (ಭಯ) ಕುತೂಹಲಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಂಬಾಡಿ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ಮೂಸಿ ನೋಡಿ ಮತ್ತು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಮೆಲ್ಲಲು ಶುರುಮಾಡಿದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ 'ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಜೈವಿಕ ಕಸವನ್ನು' ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಇಡುವುದನ್ನು ಮೊದಮೊದಲು ಸಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಸವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ತಮ್ಮ ವಿರೋಧವನ್ನು ಬಿಡಲು ಶುರುಮಾಡಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಸಸಿಗಳು ಗೊಬ್ಬರದಿಂದ ಮೊಳಕೆ ಒಡೆಯುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರು ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಿಹಿವಾಸನೆ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾಗ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಗಾಗ ವಾಸನೆ ನೋಡುವುದು, ಅದರ ಸ್ಪರ್ಶತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಚುಚ್ಚಿ ಎರೆಹುಳುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು - ಇದ್ದಾಗ ಅದು ಅಪಾರ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಕೇವಲ ಬಯಲಿನಂತಿದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಶುರು ಮಾಡಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಜೀವ ಜಾತಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಗಳು ಬಂದಿದ್ದು, ಇದು ಇನ್ನೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯಲು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವಾಯಿತು. ಇಂತಹ ತಲ್ಲೀನತೆಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯು ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ (ಟೀಕೆ) ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತು.

“ನಾವು ಗಿಡಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಎಂದೂ ಮುಟ್ಟಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.... ಅಂದರೆ ನಾವು ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಆಟವಾಡಿದರೂ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ, ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದು. ಈ ಬಾರಿ ನಾವು ಗಿಡವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಕಲಿತೆವು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಬೀಜವನ್ನು ಉದುರಿಸಿ ಮತ್ತು ಗಿಡ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.... ಪುಸ್ತಕ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ... ಆದರೆ ಪುಸ್ತಕವು ನಿಜ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಪುಸ್ತಕವು ಲೇಖಕರು ನೋಡುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾವು ಸ್ವತಃ ಮಾಡುವಾಗ ವಿಭಿನ್ನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ...” - ಎವೈ

ಬಿ. ನಾವೀನ್ಯತೆ (ಹೊಸತನ) ಮತ್ತು ಸವಾಲು

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಕೆಲಸಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸವಾಲಾಗಿದ್ದುವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬೊಂಬಿನ ದೊಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬುವ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ನೀಡುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದಾಗಿತ್ತು ಅಥವಾ ರಟ್ಟಿನ ಡಬ್ಬದ ಕುಂಡಗಳನ್ನು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಸರಿಪಡಿಸುವುದೂ ಕೂಡ ಆಗಿತ್ತು. ಅನೇಕ ವೇಳೆ, ಈ ಸವಾಲುಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅವರು ಆಧಾರಗಳನ್ನು ತ್ರಿಪಾದಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರಚಿಸುವ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು

ಮಾಡಿದರು. ಮತ್ತು ಈ ರೀತಿಯ ರಚನೆಗಳನ್ನು ತೋಟಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದರು (ಚಿತ್ರ 8 ನೋಡಿ). ಈ ತಯಾರಿಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಖುಷಿ ನೀಡಿತು ಎಂದು ಅವರು ವರದಿ ಮಾಡಿದರು. ಬಹುಶಃ ಇದು ಸಮಾನರ ಸಮರ್ಥನೆ (ಆಧಾರ) ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು ಮತ್ತು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡಿದ್ದು :

“..... ಆಗ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಆ ಹಂದರ (ಚಪ್ಪರ) ಅದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಒಂದು ತಮಾಷೆ ತುಂಬಿದ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಗಂಟುಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಎಂದೂ ಅವುಗಳ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ತುಂಬಾ ಖುಷಿ ಕೊಟ್ಟಿತು”... – ಎನ್.ಎಮ್.

೩) ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ

ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ತಾರಸಿ ತೋಟದ ಭೂವಿನ್ಯಾಸವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಆಸಕ್ತಿಕರ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಯಿತು. ಅವರು ಗಿಡಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವಿವಿಧ ವಿಷಯ (ಆಯಾಮ) ಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸತೊಡಗಿದರು. ಇದು ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿದ್ದರಲ್ಲಿದೆ.

“..... ನಾವು ಕುಡಿಬಳ್ಳಿಗಳು ಆಧಾರದ ಸುತ್ತ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದೆವು. ಆದರೆ ಈಗ ನಾನು ಅದು ನಿಜದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ನೋಡಿದೆ.... ನಾವು ಈ ರೀತಿ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಗುಂಪಾಗಿರುವುದನ್ನು (ಅನೇಕ ಬೆಳೆಗಳು) ಕಲಿತಿರಲಿಲ್ಲ.... ಇದು ಹೊಸದು, ಈ ರೀತಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ.... ನಾನು ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದೆ.... ಓಮ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನೆರಳೂ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ.... ಪೂರ್ತಿ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕೇ ಬಿದ್ದಾಗ ಅದರ ಎಲೆಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾದವು.... ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ (ಎತ್ತರದ ಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ) ಅದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ....” – ಆರ್.ಎನ್.

ಮುಂದುವರೆದ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಆಯಾಮವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಅವರ ಪರಿಶ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಇತರ ಜನರಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೂ ವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೂ (ಗಿಡ) ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಚಾಲನಶಕ್ತಿ (ಹುರುಪು)ಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ರೀತಿ ಅನಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ವಿಶಾಲವಾಗಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆ, ಪುನರ್ಬಳಕೆಯಾಗದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕುಂಡಗಳಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು, ಆಹಾರದ ನಷ್ಟವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದೂ ಸೇರಿವೆ.

ಡಿ. ವಿಶಾಲತಮ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವಿಕೆ (ವುದು)

ತೋಟದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಲು ಶುರುವಾಯಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲುಗಳನ್ನು ಕಸ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ, ಕೊಂಡುಕೊಂಡ ತಕ್ಷಣವೇ ಅದು ಬಹುತೇಕ ಕಸಭೂಮಿಗೇ ಹೋಗುವುದು. ಆದರೆ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬಿಸಾಡಿದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲ್‌ಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಸಸಿ ನೆಡುವ ಡಬ್ಬಗಳಾದುವು - ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಸ ಎಂದು ಕಾಣುವುದು ಒಂದು ಕಡಿಮೆ - ಬೆಲೆಯ ಮೂಲವಸ್ತು ಆಯಿತು. ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ, ಪುನರ್ಬಳಕೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ಒಂದು ಹೊಸ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೀಡಿತು. ಅದರಿಂದ ಅವರು ಬೇರೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕುಂಡಗಳ ಹಾಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಹುಡುಕಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಅನ್ನು ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆಂದು ಜೈವಿಕ ಕಸದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು. ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅದರ ಅಳತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಚರ್ಚೆಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿತು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಪೊಟ್ಟಣ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು ಮತ್ತು ಸಂಭವನೀಯ ಬದಲಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕತೊಡಗಿದರು. ತೋಟದಲ್ಲಿ ಒಣ ಎಲೆಗಳ ಉಪಯೋಗವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅದರ ಉಪಯೋಗ - ಒಣ ಜೈವಿಕ ರಾಶಿಯಾಗಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಿತು.

ಅವರು ಒಣ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜಾಗಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸ್ಥಳೀಯರು ಅದನ್ನು ಸುಡುವುದನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು.

ಚಿತ್ರ 8 : ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತೋಟಕ್ಕೆ ಆಸರೆಯ ರಚನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಬಾಕ್ಸ್ 6 : ತೋಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳ ಸುತ್ತ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು :

ಅಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಯಾಮಗಳು, ತಾರಸಿ ತೋಟದ ಹಾಗೆ ಹೊಸ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಅಥವಾ ಮಾರ್ಪಾಡು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತೋಟವು ಅಂತರ ತಲೆಮಾರುಗಳ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ತರಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದವು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಅಜ್ಜಅಜ್ಜಿಯರು ಇಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡವರು, ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಈಗ ಅಜ್ಜಅಜ್ಜಿಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ತೋಟದಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಜಾಸ್ತಿ ಪ್ರೇರಣೆ

ಹೊಂದಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿರುವ ಸಂತೋಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಅವರ ತರಗತಿಯ ಶಿಕ್ಷಕರು ಇದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿದರು. ಅವರ ಶಿಕ್ಷಕರು ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿರಲು ಇಷ್ಟಪಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ ಮತ್ತು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ ಎಂದರು.

ತೋಟವು ಕೆಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಕಾರ್ಯ ಕುಶಲತೆಯನ್ನು ಹೊರತರಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಗಂಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜಾಣನಾಗಿದ್ದು, ಅವನನ್ನು ಆಗಾಗ ಬೇರೆಯವರೂ ಸಹಾಯ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನೋಡಿದರೆ, ಅವನನ್ನು 'ಒಳ್ಳೆಯ' ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಗಂಟು ಹಾಕುವ ಕೌಶಲ್ಯ ತಿಳಿದು ಹೊಗಳುವವರೆಗೆ ಹೀಗೆ ಇತ್ತು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೊಸದಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿದ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದ ವ್ಯತಾಸವನ್ನು ವರದಿ ಮಾಡಿದರು. ಮೊದಲು ಮಾತನಾಡದೆ ಮೌನವಾಗಿದ್ದ ಅವನು ತೋಟದ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಮಾತನಾಡಲು ಶುರು ಮಾಡಿದ. ಇದು ಏಕೆಂದರೆ ಅವನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ತೋಟವಿತ್ತು ಮತ್ತು ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಜೊತೆಯವರೊಡನೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡಾಗ ಅವನಿಗೆ ಜೊತೆಯವರು ಬೆಲೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಇದೇ ರೀತಿ ಇನ್ನೊಂದು ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಂದು ಸಾವಯವ ತೋಟಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟಾಗ. ಇದು ಒಬ್ಬ ಐಐಟಿ ಸ್ನಾತಕನಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ರೈತ ಹಸುವಿನ ಸೆಗಣಿಯ ಬಗ್ಗಡ ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿರುವ ವಿವಿಧ ಹಣ್ಣುಗಳು, ತರಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮರಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಈ ರೈತನ ವೃತ್ತಿಪರ (ಯಾನ) ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಿಸಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು 'ಶಿಕ್ಷಿತ'ರು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ / ರೂಢಿಬದ್ಧತೆಯದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಅವರಿಗೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ವೃತ್ತಿ (ಕಸುಬು) ಎಂದು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿತು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸಗಣೆ ಒಗ್ಗಡ ಸೇರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಒಣ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹರಡುವುದು, ಅವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಏನು ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಸಹಾಯಮಾಡಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಅಂಬೋಣ.

“..... ಮೊದಲು ನಾವು ಮಣ್ಣು (ಅದು) ಸುಮ್ಮನೆ ಹಾಗೇ ಪೊಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಗಿಡಗಳು ಅದರಲ್ಲಿ ಸೀದಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಈಗ ನಮಗೆ ಅದು ಸಗಣೆ, ಒಣ ಎಲೆ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ವಿಭಜನೆಯ ವಸ್ತುಗಳು ಅದರ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುವ ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಅರಿವಾಗಿದೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಮಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ”. – ಡಿವಿ

ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಅಜ್ಜಅಜ್ಜಿಯರು ತಾವು ಶಾಲೆಗೆ (ಬಂದಾಗ) ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟಾಗ ತೋಟಕ್ಕೂ ಹೋಗಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಬರಲು ಶುರುಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಯಂಸೇವಕರಾಗಿ ಬಂದು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಯೋಜನೆಯು ಒಂದು ಸಮುದಾಯವನ್ನು ತಲುಪುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿದೆ (ಬಾಕ್ಸ್ 6 ನೋಡಿ). ಹಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ತೋಟಕ್ಕೆಂದು ಬೀಜಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಇಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಗಿಡಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲು ಶುರು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತೋಟದ ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಮಾರುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಣವನ್ನು ತೋಟದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಾರಸಿ ತೋಟವು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಒಂದು ಬೀಜ ಮತ್ತು ಸಸಿಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ವಿನಿಮಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಶಾಲೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚೈತನ್ಯದೊಡನೆ ತೋಟವು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ತೋಟದ ಗಮನಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಿಳಿತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಹೊಸ ‘ಶಿಕ್ಷಕ-ಕಲಿಯುವವ’ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ನಾಂದಿಯಾಗಿದೆ (ಬಾಕ್ಸ್ 7 ನೋಡಿ). ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಬ್ಬ ವಿಜ್ಞಾನದ ಶಿಕ್ಷಕಿ ತಾವು ತೋಟವನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದರು.

VII ಮತ್ತು VI ನೆಯ (ತರಗತಿ)ಯವರಿಗೆ ನಾನು ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅವರಿಗೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಪಾಠಗಳಿವೆ. ಅಂದರೆ ಗಿಡಗಳ ವಿಧಗಳು, ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಸ್ಯ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಒಂದೆರಡು ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಅವರನ್ನು ತೋಟಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಕುಡಿಬಳ್ಳಿಗಳು, ಸಮಾನಾಂತರ ನರವಿನ್ಯಾಸ, ಜಾಲ ಬೇರು, ತಾಯಿ ಬೇರು ಮತ್ತು ತಂತು ಬೇರುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ಎಂತಹ ರೀತಿಯ ಹಣ್ಣುಗಳು ? ಹೂವು ಹೇಗೆ ಕಾಯಿಯಾಗುತ್ತದೆ ? ಹೂವಿನ ಯಾವ ಭಾಗ ಹಣ್ಣಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ? ಪತ್ರ (ಬಾಹ್ಯದಳ) ಎಂದರೇನು ? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ – ಅವರ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರೇ ಕುಡಿಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರು. ಅವು ಹೇಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆಧಾರ ಯಾವ ರೀತಿಯದು ಹೀಗೆ. ಪ್ರತಿ ಗಿಡದ ಕುಡಿಬಳ್ಳಿಯೂ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಎಲೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಕುಂಬಳದ ಕುಡಿಬಳ್ಳಿಗಳು ಬೇರೆ,

ಹಾಗಲದ ಕುಡಿಬಳ್ಳಿಗಳು ಬೇರೆ. ನಂತರ ಎಲೆಗಳ ಆಕಾರಗಳು, ಆಕಾರ ಮತ್ತು ಬಣ್ಣ. ಎಲೆಕೋಸು, ಹೂಕೋಸುಗಳನ್ನು ಅವರು ಗಿಡಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ... ಇದೊಂದು ನವ್ಯ ಅನುಭವವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅವರೊಡನೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ಉಳಿಯುವಂತದ್ದು.

ಬಾಕ್ಸ್ 7 : ತೋಟವು ಶಾಲೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಂದು ಸಂಪೂರ್ಣ (ಸಮಗ್ರ) ಭಾಗ

ತಾರಸಿ ತೋಟವು ಶಾಲೆಯ ಒಂದು ಮುಂದುವರೆಯುವ (ತಾಳಿಕೊಳ್ಳುವ) ಮತ್ತು ಚೈತನ್ಯದ ಸಮಗ್ರ ಭಾಗವಾಗಿ ಆಗುವಂತಹ ಈ ಯೋಜನೆಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವುದು ಸಾಲದು. ಒಂದೇ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಅದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಮುಂದಿನ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಗೆ ಹುರುಪು (ಗತಿಶಕ್ತಿ) ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಿರಂತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ನೀಡುವ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಮತ್ತು ಬಿಂಬಿತಗಳು / ತೋಟದಲ್ಲಿರುವ ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ ವಸ್ತುಗಳು ಪರಿಸರದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ವಿಶಾಲತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಒಂದು ಶಾಲೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚೈತನ್ಯದೊಡನೆ ಇಂತಹ ಯೋಜನೆಗಳು ಮಿಳಿತವಾಗಲು ಇವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ (ಬಿಂದು) ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಇದು ಇನ್ನೊಂದು ಪರ್ಯಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆ ಎಂದು ಕಡಿಮೆ ದರ್ಜೆಯಾಗಿ ಕಾಣಬಾರದು. ಇದಕ್ಕೆ ಶಾಲೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಪೋಷಕರ ಆಸರೆ ಮತ್ತು ತೊಡಗಿಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ತಾರಸಿ ತೋಟವು ನಿಧಾನವಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ವಿಶಾಲಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾವು ಪಾಠ ಮಾಡುವ ವಿಷಯಗಳ ಜೊತೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಪೋಷಕರು ತಮ್ಮ ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರಾಗಲು ಉತ್ತೇಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ನೆರೆಹೊರೆಯವರಿಗೆ ಎಟುಕುವಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುವ ಸುಲಭ (ಕೈಹಾಕುವ) ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು – ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆ, ಆಹಾರ ಯೋಗ್ಯ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ

ನಗರದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಬಹುದೂರ ಇರುವ ಸ್ಥಳಗಳೆಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆಯು ನಗರಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಮಾನವ

ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು ಪರಿಸರದ ಮೇಲೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ನಗರದಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಇದನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಹಾಗಿದೆ. ನಾವು ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರದ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮಣ್ಣಿನೊಡನೆ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು, ಬಲವಾದ ರೀತಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕತೆಗೆ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಪ್ರತಿರೋಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವು ಸ್ಥಳೀಯ ಭೌಗೋಳಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಜೀವ ವಿಜ್ಞಾನ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸದವರೆಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಬಾರಿ, ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ ಸಂಬಂಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಒಬ್ಬರ ತೋಟದ ಅನುಭವಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಸುತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಸಮುದಾಯದ ಮೂಲಕ ಆಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸಹಯೋಗದ ಸ್ಥಳವಾಗಿ ತಾರಸಿ ತೋಟವು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಬೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಸಮಾನರ ಕಲಿಯುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಕೆಲಸ ಕಲಿಯುವ ಕಾಲ ಹೀಗೆ ಅದು ಅನೇಕ ಇಂದ್ರಿಯ (ಸೂಕ್ಷ್ಮ) ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಪಥಗಳ ಹಾಗೆ ಕಲಿಯಲು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ದೊಡ್ಡ (ಭರ್ಜರಿ) ಘೋಷಣೆಗಳು, 'ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ' ಎನ್ನುವಂತಹದ್ದು.

ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಸರದ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಬೇಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ನಿಜವೆಂದರೆ, ಪರಿಸರದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯಚಿತ್ತ (ಅಪಕರ್ಷಣ)ವು ಏನೂ ಕ್ರಿಯೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಗೋಚರವಾಗುವಂತಹ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಗರದ ತೋಟಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ನಮಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ, ವಿನಿಮಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆಶಾಭಾವನೆ (ಹಾರೈಕೆ) ಅಕ್ಷರಶಃ ನಮ್ಮ ಕಾಲಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲೇ ಇದೆ.

ಕ್ಷಿಪ್ಪಪದಕೋಶ

ಮಿತವ್ಯಯ : (ಫ್ರೂಗಾಲಿಟಿ) ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹುಷಾರಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಉಪಯೋಗ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದು, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಾದ ಕುಂಡಗಳು, ನೀರು ಮತ್ತು ಇತರ ಬೇಕಾದ (ಆಧಾರದ) ವಸ್ತುಗಳು.

ಮಲ್ಟಿಂಗ್ : ಒಣಕಸ ಹರಡುವಿಕೆ :

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ತೆಳುಪದರದ ಜೈವಿಕ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮುಚ್ಚುವುದು. (ಶೀತ ಇರುವ ಕಡೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು), ಭೂಮಿಯ ತೇವವನ್ನು ಉಳಿಸುತ್ತದೆ, ಫಲವತ್ತತೆ

ಕೊಚ್ಚುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕಳೆ ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಣ ಎಲೆಗಳು ಅಥವಾ ಒಣ ಕಬ್ಬಿನ ನಾರನ್ನು (ಬಗಸೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಬ್ಬಿನ ರಸ ಮಾರುವವರ ಹತ್ತಿರ ಸಿಗುತ್ತದೆ) ಮಲ್ಚಿಂಗ್‌ಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಯಿತು.

ಪ್ರೋಬಯಾಟಿಕ್ : ಮಾನವನ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳು, ಅದರ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಹಸು-ಸೆಗಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳು ಆದಿಜೈವಿಕಗಳಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ರೆಸಿಪ್ರಾಸಿಟಿ - ಪರಸ್ಪರ ಕ್ರಿಯೆ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ : ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಎಂದರೆ ಉಭಯ - ಪಥದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದು, ಗಿಡಗಳನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸ್ವಾನುಭವಿಸುವುದು (?). ನಾವು ಗಿಡಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಪರಿಸರವನ್ನೂ ಕೂಡ. ಒಬ್ಬರು ನಮ್ಮ ಕಾಳಜಿಯು ಕೊಯ್ಲಿನಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ ಮತ್ತು ಹಣ್ಣುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಾದಿಸಬಹುದು.

ಸೋಮೇಸ್ಟೆಟಿಕ್ಸ್ : ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಸೌಂದರ್ಯದ ಹೊಗಳುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾವೆರಿನಿಟಿ : ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವ : ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವು ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದಿಸುವವರ (ರೈತರ) ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವರು, ರೀತಿಗಳು, ಕಾನೂನುಗಳು ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಆಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು (ಕೃಷಿ-ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಅವಲಂಬನೆ ಮಾಡದೆ ಸ್ವಯಂ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿರುವುದು).

ಸ್ಟ್ರೂವರ್ಡ್‌ಷಿಪ್ : ಪಾರುಪತ್ತೆಗಾರಿಕೆ : ಇದು ಸ್ಥಳೀಯ ಪರಿಸರದ ಬಗ್ಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಟ್ರೆಲ್ಲಿಸ್ - ಜಾಲ ಹಂದರ : ಇದೊಂದು ಮುಕ್ತ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ರಚನೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹೆಣೆದ ಮರದ ಪಟ್ಟಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಿ ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಆಧಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಜೊತೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು

- ನೆಪಮಾತ್ರದ ಪರಿಸರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ ಅವನತಿಯ ಕರಾಳ ದೃಶ್ಯಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ 'ದೊಡ್ಡ' ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆ ತರಲು ಸಬಲರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸತ್ಯವಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೀಡುವಂತಿರಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಪರಿಸರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ವಿಭಿನ್ನ ಪರಿಸರದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಪೋಷಿಸಲು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.
- ತಾರಸಿ ತೋಟಗಳು 'ಸತ್ಯವಾದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ'ಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಭೂಮಿ-ಕೊರತೆಯ ಮಹಾನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತರಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.
- ತಾರಸಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು :
 - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶ, ವಾಸನೆ ಮತ್ತು ರುಚಿ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಬರೀ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡದೆ, ಪರಿಸರವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು.
 - ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು.
 - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹುರುಪು ನೀಡಿ, ಅದರ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ವಿಶಾಲಗೊಳಿಸುವುದು. ಇದು ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆ, ಮೇಲೆತ್ತುವಿಕೆ, ಆಹಾರವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡದೆ ಇರುವುದು ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು.
 - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪರಿಸರದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಮತ್ತು ಸಸಿ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಶ್ರಮವನ್ನು ಸಹಾಯಿಸ್ತು ನೀಡುವುದು.
 - ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಬೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಅಂದರೆ ಸಮಾನ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಕೆಲಸ ಕಲಿಯುವ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದು.
- ತಾರಸಿ ತೋಟದಂತಹ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಇದು ನಗರಗಳ ಮಾನವ ವಾಸಸ್ಥಾನಗಳು ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನೇ ಪರಿಸರದ ಮೇಲೆ ಬೀರುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಣೆ, ವಿನಿಮಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಪುನಃ ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ದೆಬೋರಾ ದತ್ತ ಅವರು ಹೋಮಿ ಬಾಬಾ ಸೆಂಟರ್ ಫಾರ್ ಸೈನ್ಸ್ ಎಜುಕೇಶನ್, ಮುಂಬಯಿ (ಹೆಚ್‌ಬಿಸಿಎಸ್‌ಇ) ನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ. ಇವರ ಸಂಶೋಧನೆಯು ಪರಿಸರದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಪ್ರೇರಣೆಯ ವಿಧಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಗಿದೆ. ಇವರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿ ತಾರಸಿ ತೋಟಗಳು, ಇದು ಸಮುದಾಯದ - ಚಟುವಟಿಕೆ ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳ. ಇವರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಲು : deborah@hbcse.tifr.res.in

ಅನುವಾದಕರು :

ಡಾ. ಎಸ್. ಸುಧಾ